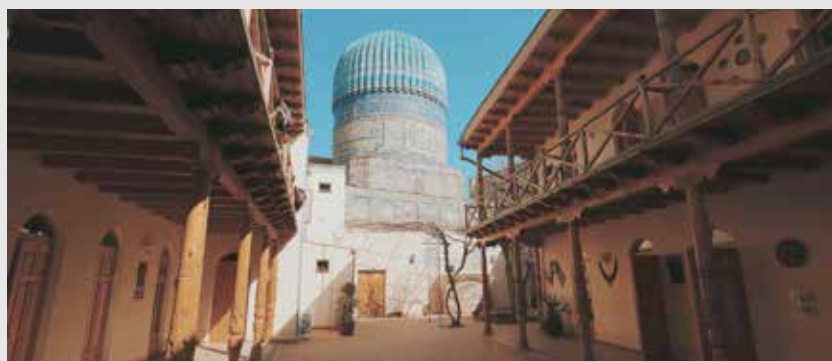

Je moet een technicus zijn

Philippe Samyn, geassocieerd lid van de Klasse der Letteren van de Koninklijke Academie van België, is burgerlijk bouwkundig ingenieur, architect, stedenbouwkundige en doctor in de toegepaste wetenschappen. Philippe SAMYN and PARTNERS architects & engineers werd opgericht in 1980 en ontwierp talrijke openbare en privégebouwen over de hele wereld, waaronder het Europegebouw, de Rogiertoren in Brussel, het Cultuurhuis in Namen, het Euro-Space Center in Libin Transinne, de herstructurering van het Brugmann-ziekenhuis in Brussel en het station van Leuven.

Hij werd verheven tot Grootofficier van de Kroon en vervolgens geridderd door Zijne Majesteit de Koning. Philippe Samyn heeft zijn gedachten uiteengezet in tientallen artikelen, essays en boeken. Hij gelooft dat het de rol van de architect en ingenieur is om een intense en voortdurende nieuwsgierigheid naar alles te cultiveren. Geen enkel programma of menselijke activiteit mag worden genegeerd. De architect moet bouwen met verhoudingen die de ziel en de geest in verrukking brengen.

SAMYN and PARTNERS, met een team van ongeveer vijfendertig mensen, houdt zich bezig met alles van programmering, (stedenbouwkundige) planning, landschapsarchitectuur, (interieur)architectuur, bouw fysica, speciale technieken, structuur, projecten en locatietoördinatie. De architect is ook betrokken bij onderzoeks-, academische en ontwikkelingsactiviteiten.

Sinds de oprichting heeft SAMYN and PARTNERS meer dan 600 projecten ontworpen, goed voor bijna 7 miljoen vierkante meter. Vergadering in een gerenoveerde voormalige boerderij in Ukkel.

Wat houdt je op de been na al die jaren oefenen?

De vraag 'Waarom?' Mijn wapen stelt een vraagteken voor dat doorboord wordt door een pijl, tussen dag en nacht. Het betekent een constante vraagstelling, een verlangen om te bouwen dat zich alleen bezighoudt met huidige projecten, zonder achterom te kijken. Ik ben er altijd op uit om dingen te doen die redelijk en goed onderbouwd zijn, gebaseerd op een precieze theoretische basis waarover ik altijd blijf schrijven. Het begint allemaal bij de klant: hun grote ontwerp, hun verlangen, hun ethiek. Het maakt niet uit wat het project is, waar het zich bevindt of hoe groot het is. Zodra de vraag is gesteld en met hem is besproken en het programma duidelijk is, kan de locatieanalyse beginnen. Dit kan een langdurig proces zijn. Bij al onze projecten proberen we een historicus te betrekken, iemand die de locatie goed kent en ons kan vertellen over de ontwikkeling ervan. Voor het Maison de la Culture in Namen bijvoorbeeld, dat oorspronkelijk een werk van Victor Bourgeois was, had ik vanaf het begin een visie van een cilinder. Philippe BRAGARD, professor kunstgeschiedenis

aan de UCL, bevestigde later dat er inderdaad een cilindrische toren stond op dezelfde site. Dit soort intuïtie, geïllustreerd door de archeologie van de site te bestuderen, is opvallend. Het gebeurt soms.

Hoe kunnen we het eens worden over een definitief project?

Een ander voorbeeld: voor het Maison de la Province de Namur toonde het akoestisch onderzoek aan dat door het gebouw 3 graden te draaien, het geluid van de nabijgelegen spoorlijn vrijwel geen invloed had op

het gebouw. Ook in dit geval zijn er lange en rigoureuze studies nodig om tot dit soort bevindingen te komen. Je kunt de grammatica en woordenschat van een project altijd verbeteren, vooral als het om zeer complexe programma's gaat. De studies vormen het eerste deel van de ontwikkeling van een project, de 'theoretische fundering' is het andere deel. Het is belangrijk dat de opdrachtgever vertrouwen heeft in de architect: de opdrachtgever is meestal polymorf en moet ook zinloze discussies vermijden. Maar je moet bepaalde compromissen kunnen accepteren.

Maison de la Province, Namur - © PROJECT: Philippe SAMYN and PARTNERS - PHOTO: Simon Schmitt - www.globalview.be

Europagebouw, Brussel - © PROJECT: Philippe SAMYN and PARTNERS architects & engineers, LEAD and DESIGN PARTNER. Philippe Samyn and Partners architects & engineers, Studio Valle Progettazioni architects, Buro Happold Limited engineers. PHOTO: Marie-Françoise Plissart.

Kun je een voorbeeld bedenken van een project dat zonder al te veel compromissen is voltooid?

Het is moeilijk te geloven, maar dat was het geval voor Project EUROPA. Ik kreeg het vertrouwen van de Regie der Gebouwen en de Raad van de Europese Unie, bijna zonder limiet. We hoefden alleen de monumentale gevel, een trappenhuis en de gang op de begane grond te behouden. We konden het hele gebouw behouden. Het wedstrijdprogramma was heel duidelijk en de aanbestedende dienst had er 5 jaar aan gewerkt. Het is vrij zeldzaam om zo'n uitputtend bestek te hebben.

Hoe kunnen we het humanistische aspect van architectuur verzoenen met nieuwe technologieën?

Bouwen is nauw verbonden met menselijke gevoelens. Mensen moeten zich herkennen in architectuur. Het is soms moeilijk om nieuwigheid te introduceren in een vakgebied dat zo millennia oud is. Als het gaat om installatie, bijvoorbeeld, zou robotica de bondgenoot van de vakman kunnen zijn. Het zou gemakkelijk zijn om je voor te stellen dat robots het metselwerk van een gebouw doen, gebaseerd op de gegevens in het 3D-plan, en het meer specifieke werk aan

tie, verankerd in de grond, en toch kiezen we ervoor om het aantal elektrische terminals te vermenigvuldigen in plaats van dit systeem te ontwikkelen, dat net zo effectief zou kunnen zijn, door gebruik te maken van inductief asfalt.

In de bouw maken nanotechnologieën het mogelijk om hyperlichte en hyperisolerende materialen te maken. Ik ben geïnteresseerd in sommige van de aerogels die door deze technologie worden geproduceerd, omdat ze transparant zijn en gebruikt zouden kunnen worden voor specifieke projecten.

In feite ben ik geïnteresseerd in alle materialen, van ruwe aarde tot de meest technologische materialen, afhankelijk van hun eindgebruik. Een goed voorbeeld van het combineren van nieuwe technologieën met lokale praktijken is het project voor een cultureel centrum in Ngozi, Burundi, dat geavanceerde materialen combineert met lokale praktijken. Ik stel voor om Kevlar touwen te spannen - een materiaal dat net zo sterk is als staalkabels, maar dat genaaid kan worden - om de grote rieten hutten te ondersteunen die door de mandenmakers van het dorp worden gevlochten. Op deze manier kunnen de grote eucalyptusbomen behouden blijven en kunnen de bewoners betrokken worden bij een project in ontwikkeling.

Het tijdsbestek van een project is ook erg belangrijk. Een gebouw maakt deel uit van de leeftijds piramide van een bepaalde samenleving, die evolueert. De leeftijds piramide in Afrika stijgt, dus hebben we basisscholen nodig. Maar over 8 jaar hebben we middelbare scholen nodig, en over 20 jaar universiteiten, en minder basisscholen. Dit zijn dingen die kunnen worden voorzien en opgenomen in een prognose van de evolutie van bepaalde projecten, zoals een crèche die in de toekomst kan worden omgevormd tot een opleidingscentrum.

Maakt dat ook deel uit van de circulaire economie?

We zijn al heel lang betrokken bij de circulaire economie. De boerderij Fond'Roy, waar ik mijn kantoren heb, dateert uit 1830. Ik heb een ruïne gekocht en geen baksteen weggegooid. Het gebouw was ontworpen om in de toekomst te worden gebruikt als woning

of als heerlijkheid. Zo'n twintig jaar geleden schreef ik 'La ruine utile et la construction efficace', dat actueler is dan ooit. Circulariteit is gezond verstand. Dit is misschien minder het geval voor de EPB, die meer overeenkomt met een paniekbeweging. Het zou geen zin hebben om mijn oude boerderij te bedekken met 20 cm isolatie. Aan de andere kant zijn er een aantal gewoontegedragingen die ik kan aannemen: minder verwarmen en in zones, besparen op verlichting, de noodzaak van schoonmaken en onderhoud vermijden, enz. Ik geloof dat we zullen terugkeren naar een vorm van eenvoud en dat we ons gedrag zullen aanpassen. Je moet in staat zijn om de kenmerken van een gebouw te gebruiken en je eraan aan te passen. Als het gebouw inertie heeft, kan het worden gebruikt voor warmteregulering. Als dat niet zo is, bijvoorbeeld in het geval van houten gebouwen, kunnen we de lucht gewoon verwarmen en in bijna realtime regelen.

De Lubumbashi School of Architecture, een ander project gebaseerd op het principe van de termietenheuvel, is een goed voorbeeld van een project dat is afgestemd op het klimaat en het ecosysteem. Er worden bouwmethoden ontwikkeld waarbij het hergebruik van bouwafval (betonijzer, golfplaten, enz.) centraal staat, de knowhow van de ambachtslieden uit de regio wordt nieuw leven ingeblazen en ten slotte bouwprincipes worden toegepast die het gebruik bevorderen van de materialen die de meerderheid van de bevolking het meest gebruikt. De leerlingen worden rechtstreeks betrokken bij de bouw van hun school. Bij de bouw van dergelijke openbare gebouwen moet vakmanschap behouden blijven en vooral aangemoedigd worden.

Hoe pas je een project in in een omgeving die zoveel veranderingen ondergaat?

Geen enkel project is perfect en het mees-terwerk is nog ver weg. De wetenschap gaat vooruit en dat geldt ook voor de ontwerpmethoden. Ik werk aan een boek dat binnenkort verschijnt, QuCoCoMa: Quoi Comment Construire Maintenant? Het stelt vragen over de ongekende omwentelingen die hebben plaatsgevonden en in de toekomst zullen plaatsvinden. Er wordt bijvoorbeeld voorspeld dat de cementpro-

de vakman overlaten. Maar het belangrijkste is dat elk project uniek is en vooral ten dienste blijft staan van de locatie.

De wetenschap gaat razendsnel vooruit. Op het gebied van mobiliteit, bijvoorbeeld, wordt elektriciteit de norm. Maar de wetenschap gaat al verder dan wat we kunnen zien. Er zijn al bussen die rijden op induc-

Lubumbashi School of Architecture; R.D. Congo - © PROJECT: Philippe SAMYN and PARTNERS - DRAWING: Polygon Graphics - Stijn STRAGIER

Communal Centre Icibare for the Association Iriba, Burundi - © PROJECT: Philippe SAMYN and PARTNERS

ductie sterk zal dalen, wat hand in hand gaat met het ontstaan van bezorgdheid over energiebronnen en de opwarming van de aarde. Elektriciteit, die kan worden opgeslagen, zal een belangrijk aandachtspunt worden voor de productie van cement, staal, technologische componen-

ten, eiwitten, etc. Dit alles heeft een directe invloed op wat we bouwen. We zijn in een wereld van wiskunde en elektriciteit terechtgekomen en dit is wat jonge architecten moeten begrijpen, zodat ze hun projecten dienovereenkomstig kunnen structureren.

Moeten we bang zijn voor ontwikkelingen in kunstmatige intelligentie?

Angst is het ergste menselijke gevoel en het is de reden dat we slechte beslissingen nemen. Kunstmatige intelligentie is de basis van robotica en zit al in onze mobiele telefoons. Mensen ontwikkelen honderden verschillende en zeer gespecialiseerde intelligente softwareprogramma's om een miljoen problemen op allerlei gebieden op te lossen. Maar we hoeven ons geen zorgen te maken over AI, want het creëert zijn eigen grenzen, volgens de wet van Marvin Minsky: 'het wordt steeds moeilijker om intelligentie te verbeteren naarmate we slimmere hersenen creëren'.

Waarom verwijst je vaak naar muziek als je het over architectuur hebt?

Muziek en architectuur zijn zeer nauw met elkaar verbonden. We werken met dezelfde orden van grootte. Net zoals we in de muziek genoeg hebben aan zeven octaven, vinden we in de architectuur zeven opeenvolgende orden van grootte. Hoewel er geen precieze afmetingen kunnen worden gegeven voor deze ordes van grootte, zou het eerste niveau tussen een paar centimeter en een halve meter liggen, het tweede niveau zou overeenkomen met de grootte van een zaal, enzovoort tot het zevende niveau, dat betrekking heeft op zeer grote gebouwen. Alle muziek heeft architectuur, en omgekeerd. Je zou een vorm kunnen maken van een werk van Bach of Beethoven. Pierre Bartholomé schreef de lofzang op de moed voor de kazerne van Charleroi, die een reactie is op de vorm van het gebouw. Het is de holistische dimensie van de dingen die ons doet dromen, waarin alles op elkaar inwerkt.

Veel hedendaagse gebouwen zijn totaal onbegrijpelijk voor de ziel. Een 150 meter hoge kantoor toren bijvoorbeeld, waarvan de enige waarneembare schaal te groot is, maakt dat we niet

in staat zijn om ook maar de geringste affectie te ontwikkelen. Een gotische kathedraal daarentegen respecteert alle schalen van grootte, van het handvat van het portaal tot het hele gebouw, waardoor het gebouw zowel op een afstand van enkele kilometers als op enkele centimeters betekenisvol is.

Staan architecten vaak te ver af van technologie?

Je moet een technicus zijn. Toen de gebroeders Van Eyck het Lam Gods schilderden, vonden ze het schilderen met olieverf uit. Het is essentieel om je gereedschapspallet te beheersen. Wij waren een van de eerste geautomatiseerde kantoren ter wereld. Destijds werd mij verteld dat een architect en een computer twee aparte en onverenigbare entiteiten waren. Als je kijkt naar de mate van precisie die tegenwoordig met computers kan worden bereikt, is dat opvallend. Deze technologische vaardigheden worden in dienst gesteld van het ontwerp van de klant en de genialiteit van de locatie. Je moet wel gek zijn om niet optimaal gebruik te maken van al deze nieuwe hulpmiddelen. Overheidsinstanties spelen ook een rol in de ontwikkeling van deze nieuwe praktijken. We kunnen nu openbare informatie vinden die een paar jaar geleden totaal onbestaande was, zoals de aard van de bodem, hydrologie, fauna, flora, historische kaarten, enz. Er zijn talloze middelen beschikbaar voor architecten en die moeten verstandig worden gebruikt. Er zijn goede piloten en slechte piloten. Wij moedigen de jonge architecten die zich bij ons aansluiten aan om zich te interesseren voor de technische en technologische aspecten, vooral in de specificaties, en om vragen te stellen over de chemische, mechanische en fysische eigenschappen van de materialen die ze gebruiken. Er is een groeiende behoefte om precies te zijn over wat we willen.

Interview door Nicolas Houyoux ■

Fire station for the SRI-Charleroi - © PROJECT: Philippe SAMYN and PARTNERS - PHOTO: Marie-Françoise PLISSART

Een aantrekkelijke gevel voor sociale huisvesting in Parijs

Als onderdeel van het sociale huisvestingsbeleid dat door de Stad Parijs is opgezet, ontwierp Jean-Christophe Quinton een gebouw dat helemaal rond en harmonieus is, en waarvan de gevel doet denken aan een gigantische meringue.

De burgemeester van Parijs, Anne Hidalgo heeft van toegankelijke huisvesting een prioriteit gemaakt. Sinds 2014 heeft de stad elk jaar bijna 7.000 nieuwe sociale huurwoningen op de markt gebracht. Een cijfer dat kon worden bereikt dankzij een combinatie van nieuwbouw, verbouwingen van bestaande gebouwen en aankopen van appartementen van particulieren.

Op 12 rue Jean-Bart, in het zeer welvarende zesde arrondissement, stelde Jean-Christophe Quinton, directeur van de Nationale School voor Architectuur van Versailles, zich een complex van Parijse sociale woningen voor, dat werd afgewerkt met een stenen gevel van gewelfde kalksteen.

Met een totaal budget van € 2 miljoen strekt het project zich uit over 550 vierkante meter. Het omvat acht appartementen, variërend van studio's tot tweekamerappartementen

van 68 m². De golvende trapgevel van het gebouw vormt lagen die doen denken aan golven of een meringue.

Sociale en esthetische huisvesting

De nieuwbouw, gebouwd op de plaats van een gesloopt politiebureau, combineert discretie met een bewust eigentijdse bouwstijl. De roomwitte kalksteen die voor de gevel is gebruikt, is afkomstig uit de nabijgelegen steengroeve van Vassens. Om de sneden te optimaliseren en materiaalverspilling te beperken, werden ze met behulp van een digitaal model in blokken met zachte rondingen gesneden.

Het gebruik van massieve kalksteen en een aantal typisch Parijse architecturale elementen, gecombineerd met zorgvuldig overwogen raamafmetingen, zorgt ervoor dat het gebouw opgaat in zijn lokale omgeving. De

interieurs tonen een warm, lokaal geproduceerd materiaalpalet dat is gekozen om een rustgevende omgeving te creëren.

Elke verdieping is zo ontworpen dat er een directe verbinding is tussen het trappenhuis, de overloop, de inkomhal en de woonkamer of een slaapkamer van elk appartement, waardoor het licht kan circuleren en het uitzicht op de stad maximaal wordt uitgebuit.

Discretie en harmonie

Door perspectieffecten lijkt de gevel aan de bovenkant meer gebogen dan aan de voorkant. Dat zorgt voor een sterke identiteit die tegelijk opgaat in de omringende architectuur. Vanaf de straat zijn alleen de eerste vijf verdiepingen zichtbaar. De volgende drie verdiepingen zijn verzonken, waardoor het gebouw minder imposant is en minder licht blokkeert.

De appartementen op de bovenste drie verdiepingen hebben smalle buitenterassen. De rondingen van het gebouw komen subtiel terug in het ontwerp van de witte balkonleuningen en lichtgroene deurroosters. Binnen leidt een betonnen wenteltrap, gelegen aan de achterzijde van het gebouw, naar één appartement per verdieping, met uitzondering van de vijfde, die twee kleine studio's heeft.

“Deze lay-out sluit opnieuw aan bij de Parijse traditie om het pittoreske universum van de binnenplaats te verbinden met het meer homogene universum van de straat”, zegt Quinton. “Ik wilde een einde maken aan de kwalijke reputatie van sociale woningen door ze een aantrekkelijke esthetiek te geven”, besluit de architect. ■

Be creative.
Met populier!

Call us.
hout.be

hout bois
info

From top to bottom: 1. Respectable. – 2. Atelier Meunier-Westrade. – 3. Marcel Pesleux & Marie Vanhamme 4. Respectable / Photos : © Laurent Brandajs

Circulaire ClickBrick Pure overtuigt KU Leuven

De medewerkers en studenten van het departement wiskunde van de KU Leuven hebben hun nieuwe kantoren, vergaderzalen en refter op de campus Arenberg in gebruik genomen. Het Antwerpse architectenkantoor Radar ontwierp de uitbreiding van het bestaande gebouw volgens de circulaire principes. Daarbij maakte het intensief gebruik van het gevelsteensysteem ClickBrick Pure van Wienerberger.

Het nieuwe volume oogt eigentijds strak. Met een voetafdruk van amper 135 m² biedt het over zes bouwlagen meer dan 800 m² nuttige vloeroppervlakte. “De refter bevindt zich op de begane grond. Op de bovenverdieping hebben we vergaderruimtes ingericht. De kantoren van de onderzoekers bevinden zich op de vier tussenliggende niveaus. “Het zijn landschapskantoren, met per verdieping ruimte voor drie eilanden voor telkens vier personen en twee break-out ruimtes om rustig te werken of met de nodige privacy te telefoneren,” zegt Jitske Pauwels, projectleider bij de KU Leuven. Een nieuwe evacuatietrap verbindt de verschillende niveaus met elkaar.

Wegens de moerassige bodem kreeg het gebouw geen kelder. “En om de kans op overstroming te vermijden ligt de nulpas van de uitbreiding 27 cm hoger dan die van het bestaande gebouw,” herinnert ontwerper Stijn Leemans van Radar architecten zich. “In de ontwerpwedstrijd zat voldoende architecturale uitdaging. Om binnen de budgettaire klijtlijnen te blijven, hielden we de uitstraling sober en efficiënt. Er was wel ruimte voor enkele blikvangers, zoals het panoramaraam dat de vergaderzalen op de topverdieping accentueert. Grote ramen aan de noord- en zuidkant van de gelijkvloerse verdieping leggen een band met de buitenomgeving. Langs de zuidkant geeft ook een kleine buitentrap toegang tot de buitenruimte.”

Zoeken naar circulaire mogelijkheden

In de door de KU Leuven uitgeschreven architectuurwedstrijd vormde circulair bouwen een belangrijk uitgangspunt. De universiteit wilde hierin de mogelijkheden van dit bouwprincipe aftasten en daarmee tegelijk haar maatschappelijke voorbeeldfunctie invullen. Radar architecten speelde hierop in ontwerp in, door flexibiliteit in het ontwerp en door een doordachte materialenkeuze.

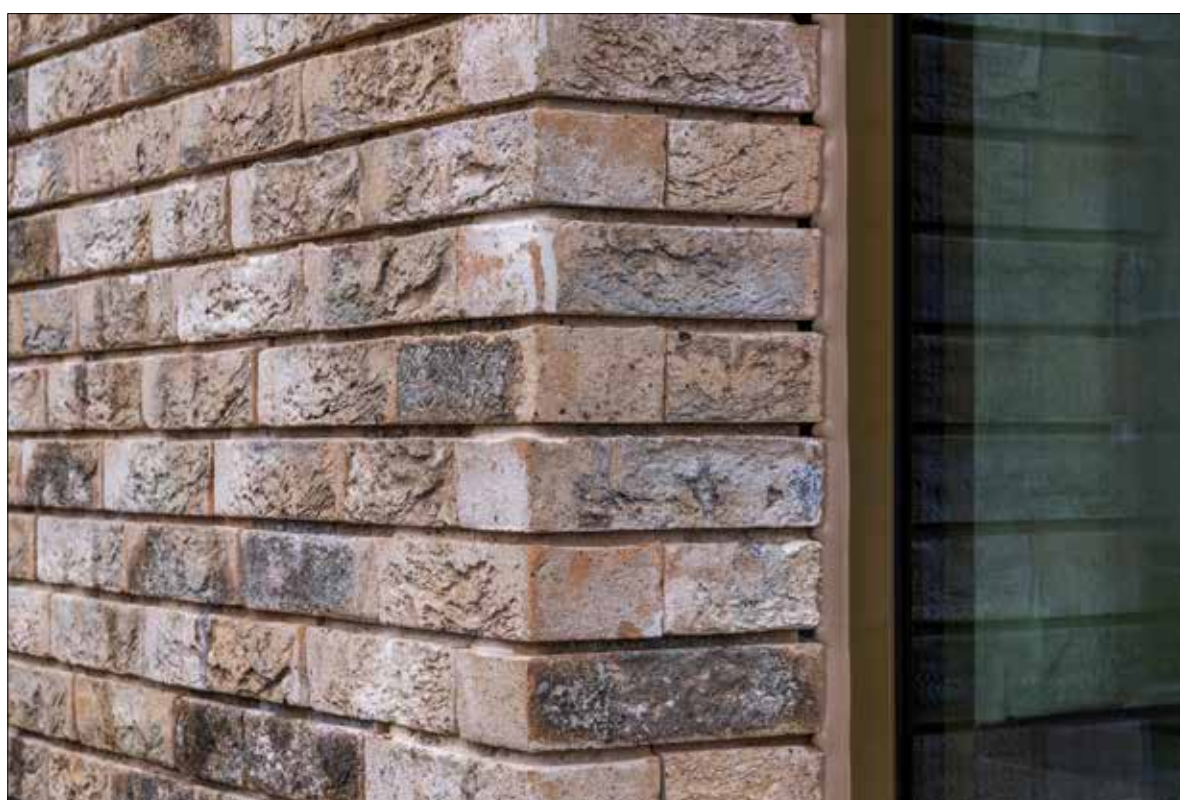
We zochten een grote aanpassingsmogelijkheid in de kantoorzones,” aldus Leemans. “De ritmiek van de ramen brengt met zich mee dat de KU Leuven ze per verdieping heel gemakkelijk als afzonderlijke lokalen kan inrichten. Om alle mogelijkheden te tonen hebben we per verdieping verschillende plannen getekend tonen. Bij de materiaalkeuze besloten we geen pleisters te gebruiken

en de betonwanden zichtbaar te laten. Het buitenschrijnwerk lieten we luchtdicht afkleven, met kaders in rubberwood. Dat was een esthetische keuze met een ecologisch karakter. Om gemakkelijk bereikbaar te blijven is heel de technische infrastructuur in opbouw geplaatst. Voor de vloerbekleding in vasttapijt deden we vooraf een screening naar de cradle-to-cradle-eigenschappen.”

Buitengevels

“Voor de buitengevels koos het bouwteam een herbruikbaar gevelsteenconcept. Binnen het kader van de aanbesteding en in overleg met het ontwerpteam stelde de aannemer hiervoor ClickBrick Pure van Wienerberger voor,” licht Leemans toe. “De KU Leuven concludeerde dat dit concept met de klikbare gevelsteen een budgettair interessante oplossing was om van circulair bouwen te proeven en zette het licht op groen.”

Overtuigend systeem

Al was ontwerpen met ClickBrick Pure voor het team van Radar architecten een nieuwe ervaring, ermee werken verliep erg vlot. “We hadden bij Wienerberger de nodige informatie opgevraagd en op basis van die input de uitvoeringstekeningen opgesteld. Een belangrijk voordeel van het ClickBrick-concept is de mogelijkheid om de stenen in wildverband te plaatsen. Daardoor konden we de voor de flexibiliteit belangrijke gevelritmiek behouden.”

Ook bij KU Leuven groeide er onmiddellijk vertrouwen in het systeem. “We kenden baksteenproducent Wienerberger al van zijn gevelstenen, die al waren verwerkt in andere gebouwen op de campus. Een vergelijking tussen de verschillende circulaire gevelsystemen gaf dit van Wienerberger het meeste vertrouwen,” bevestigt Jitske Pauwels.

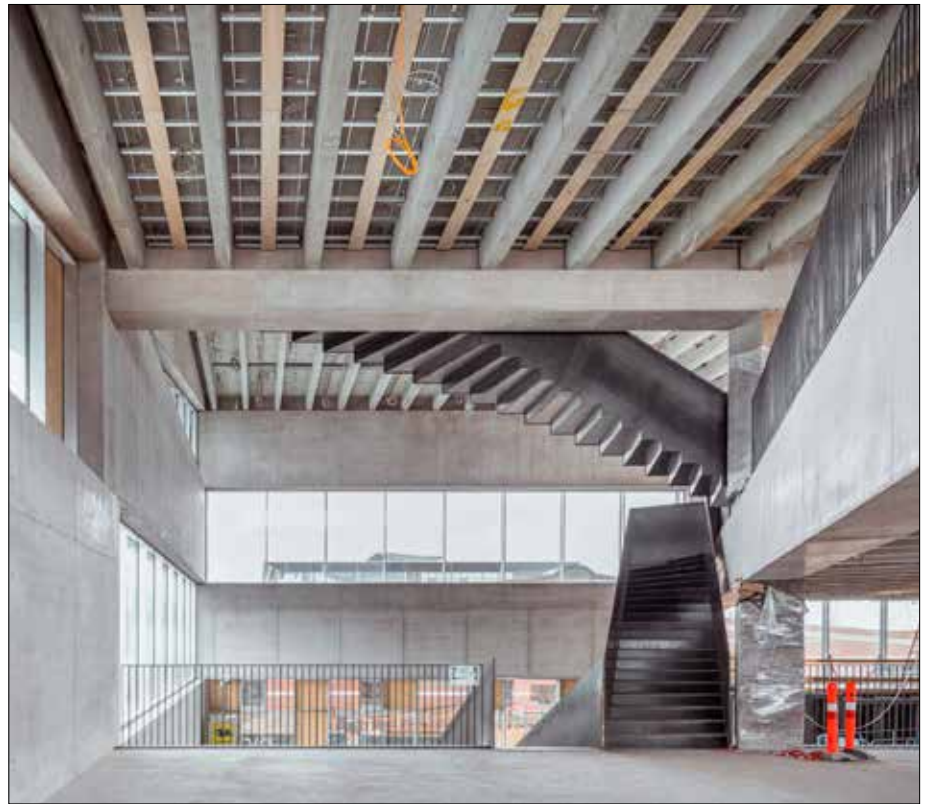
Bouwbedrijf Willems kreeg wat hulp bij de start van de werken en raakte snel vlot vertrouwd met het stapelen en vastklikken van de stenen. “Om de systeemkarakteristieken correct te integreren bekeek Wienerberger mee de uitvoeringsdetails. Door de voegloze stapeling van de stenen is er weinig speling, zodat de aannemer bezorgd was of hij correct zou uitkomen bij de ramen. Daarbij gaf Wienerberger altijd een goede begeleiding,” blikt Pauwels terug.

Schaduwvoeg

Voor het nieuwe wiskundegebouw viel de keuze op een bronskleurige Terca-steen met rustieke vorm. “Om visueel aan te sluiten op de bestaande gevels hebben we deze handvormvariant gebruikt, al ben ik persoonlijk eerder fan van een Wasserstrich of strengpers. Maar het eindresultaat heeft me positief verrast,” geeft Leemans toe. Pauwels deelt die mening. “Het eindresultaat zonder voegen is mooi. De inkeping resulteert in een mooie schaduwvoeg. Een leek merkt niet dat het een stapelsysteem is. Voor ons was deze eerste kennismaking voldoende overtuigend om ook bij nieuwe bouwprojecten het gebruik van ClickBrick te overwegen.”

Wienerberger

Bouwspel – Een betonnen Kapla-spel van BIG

Op de kop van de Sundmolenpier, in het havengebied van Kopenhagen, staat een gebouw dat oogt alsof een reus met een betonnen Kapla-spel heeft zitten bouwen. Verdiepingshoge balken zijn op elkaar gestapeld tot een 27 m hoge, halfopen gevelconstructie, waarlangs een 140 m lange betonnen trap omhoog spiraalt naar de tuin op het dak.

Dit is het nieuwe hoofdkantoor annex visitekaartje van architectenbureau BIG, dat het gebouw zelf ontwierp en ontwikkelde. De ambities waren hoog. Het gebouw moest passen in de industriële havenomgeving, bestand zijn tegen het zoutwaterklimaat en ultra-duurzaam worden. De architecten brachten deze eisen en wensen samen in een spectaculaire betonconstructie, uitgevoerd in CO₂-arm beton. Daarbij is een groot deel van de portlandcementklinker in het cement vervangen door gecalcineerde klei en kalksteenmeel.

Duurzame keuze

Als het om CO₂-besparing gaat, wordt vaak gedacht aan bouwen met hout. Maar dat was volgens Ingels voor dit project ongeschikt

vanwege de zoute lucht. Je zou het hout dan veelvuldig moeten schilderen of houten delen vervangen, waardoor je mogelijke CO₂-besparing tenietdoet. In de binnenruimte mag volgens de Deense brandregelgeving maximaal 20% van het oppervlak hout zijn; met de boekenkastwand zaten de architecten al aan die tax. De rest van het hout zouden ze dan moeten bedekken met gipsplaat. Ingels wilde de materialen tonen zoals ze zijn. Beton kun je in het zicht laten, waarbij je gebruikmaakt van de thermische massa om te verwarmen en koelen. Door alle vloeren open te houden, is het mogelijk om natuurlijk te ventileren, en er zijn geen sprinklers nodig doordat je overal direct toegang hebt tot de buitenvluchtrappen. Dat maakt beton in de basis een duurzame keuze. ■

“ De architecten brachten deze eisen en wensen samen in een spectaculaire betonconstructie, uitgevoerd in CO₂-arm beton.

Een nieuwe buitenkant

Junya Ishigami ontwerpt kilometer lang museum in het water

De Japanse architect Junya Ishigami heeft een opvallend museum ontworpen. Het Zaishui Art Museum in de stad Rizhao strekt uit over de lengte van een kilometer en is heel bijzonder gelegen in een (kunstmatig) meer.

Het meest opvallend aan het ontwerp is het feit dat Ishigami het water alle ruimte geeft. Zo is het water ook binnen de muren van het museum te vinden. Volgens de architect moet het lijken alsof het gebouw uit het water is gerezen: “Kolommen die met regelmatige tussenpozen worden herhaald, bepalen het nieuwe oppervlak, terwijl de waterrand die door dat oppervlak wordt gecreëerd, de nieuwe grond definieert. Een nieuwe buitenkant wordt geboren, in het interieur van de structuur.”

Golvend dak

Tussen die kolommen is glas te vinden, waardoor bezoekers naar buiten kunnen kijken en er daglicht in het museum valt. Dit

glas loopt echter niet door tot aan de grond, waardoor er dus ruimte is voor het water om naar binnen te stromen. Het dak van het Zaishui Art Museum heeft van Junya Ishigami een golvende beweging gekregen, een verwijzing naar de bergen op de achtergrond. Het is dus een bewuste keuze van de architect om de natuur bij het ontwerp te betrekken, iets wat volgens hem te weinig gebeurt in China.

Chocolade

Tegenover het museum is een bezoekerscentrum te vinden dat ook is ontworpen door Junya Ishigami. Het gras op het dak zorgt ervoor dat ook dit gebouw samengaat met de natuur, maar dan wel op een geheel andere manier. Het is voor bezoekers mogelijk om een rondje te lopen door beide gebouwen. Het is natuurlijk wel de vraag welke kunst je kunt tonen in een gebouw dat deels onder water staat. Naar het schijnt is er op dit moment een expositie rondom het thema chocolade. ■

Een natuurlijk materiaal met een lage ecologische voetafdruk

Om duurzame architectuur een impuls te geven, is het belangrijk om bouwmodellen en materialen te gebruiken die juist dit aspect uitstralen. Het Spaanse project ‘Impulso Verde’ in de stad Lugo is hiervan een uitstekend voorbeeld. Het bouwmodel valt op door passieve strategieën en regionale materialen waaronder natuurlesteen voor de gevel en duurzaam geproduceerd Galicisch hout voor de constructie.

Als onderdeel van een multi-ecologische wijk is Impulso Verde een gemeentelijk dienstgebouw met vier niveaus dat ontworpen is door Antonio José Lara en Susana Penedo. Door de diverse maatregelen met betrekking tot materialisatie en energiebesparing, stoot het gebouw 90% minder CO₂ uit dan een kantoorgebouw van beton en staal.

Opvallend in het ontwerp is het gebruik van lesteen. Een natuurlijk materiaal met een lage ecologische voetafdruk dat bestand is tegen extreme temperaturen en daarnaast brandwerend en waterdicht is. Bovendien

belemmert het de ophoping van sneeuw en vraagt weinig onderhoud. Het systeem bestaat uit leien van 40x20 cm groot en 7,65 mm dik die met zelfborende schroeven op de houten onderconstructie zijn gemonteerd.

De synergie tussen natuurlijke lesteen en hout op de verschillende niveaus van de gevel benadrukt de milieudoelstellingen evenals de esthetische kwaliteiten van de gebruikte materialen. Tot slot draagt het in de praktijk bij aan de bevordering van de lokale economie. ■

BANAD Festival 09.03 > 24.03.2024

Explore.Brussels kondigt de achtste editie aan van het BANAD (Brussels Art Nouveau & Art Deco) Festival, dat zal plaatsvinden van 9 tot 24 maart 2024.

Het BANAD Festival is een jaarlijks evenement met internationale bekendheid, verspreid over drie weekends. Het festival is een uitnodiging om opmerkelijke plaatsen te ontdekken die het art-nouveau- en art-deco-erfgoed van de Brusselse regio openbaren. Op het programma staan bezoeken aan interieurs die gewoonlijk gesloten zijn voor het publiek, originele lezingen, een brede waaier aan themawandelingen te voet of met de fiets, activiteiten gericht op gezinnen en personen met een beperking, en de niet te missen Beurs voor Objecten-Salon voor erfgoedrestaurateurs.

Op het programma van de interieurbezoeken staan tal van 'Essentials' (must-sees die je minstens één keer in je leven gezien moet hebben), maar ook heel wat 'Classics' (waarvan sommige, zoals openbare gebouwen, scholen en musea, regelmatig bezocht kunnen worden, maar niet vanuit architecturaal oogpunt). Onder de noemer 'New' zijn er ook gebouwen te zien die nog nooit eerder opengesteld werden voor het BANAD-publiek en tot slot zijn er de 'Previously New'-locaties (nieuwe gebouwen uit voorgaande jaren, opnieuw geprogrammeerd voor bezoekers die ze misschien gemist hebben op eerdere edities van het festival).

Tot de pareltjes van deze achtste editie behoren de woningen Roosenboom, Danckaert en Van den Broeck, die nog nooit eerder hun deuren openen in het kader van BANAD. Tot de Essentials en Classics, waar het publiek reikhalzend naar uitkijkt, behoren ook de herenhuizen Solvay, Tassel, Otlet, Hallet en Cohn-Donnay, de woningen Saint-Cyr en Cauchie, Villa Empain, het Résidence Palace, het Old England-warenhuis, de voormalige ateliers van meester-glasblazer Colpaert, de kerken Sint-Jan-Baptist en Sint-Augustinus en nog veel meer.

De editie 2024 werd vormgegeven door het team van Explore.Brussels* en zijn nieuwe Directeur Programmatie en Communicatie, Amaury De Smet. De inhoud van het programma is gebaseerd op een "half en half" Art Nouveau - Art Deco programma.

Onderverdeeld over drie geografische zones van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest openen een zestigtal gebouwen van verschillende types hun deuren: herenhuizen en privéwoningen, kantoren en appartementencomplexen, maar ook oude winkels en kunstenaarsateliers en openbare gebouwen zoals ziekenhuizen, kerken, musea, gemeentehuizen en scholen, ...

Liefhebbers krijgen toegang tot niet minder dan een dozijn gebouwen van Victor Horta, waaronder het maar al te zelden toegankelijke Paviljoen der Menselijke Driften. Ook andere meesters zoals Brunfaut, Courtens, Dewin, Diongre, Hamesse, Hankar, Polak, Saintenoy en Strauven staan op het programma, net als vader en zoon Jacobs, die veel schoolgebouwen in Brussel hebben ontworpen, waaronder minstens vijf art-nouveau- en art-deco-scholen.

De rondleidingen worden aangeboden in verschillende talen. De interieurbezoeken bieden liefhebbers de mogelijkheid meer inzicht te verwerven in de bouwstijl en de conservering van deze uitzonderlijke gebouwen, de kwaliteiten ervan te waarderen en bij te leren over de leefgewoonten vroeger en nu.

Dit inclusieve festival organiseert ook op maat gemaakte rondleidingen voor een laaggeletterd of anderstalig publiek, evenals aangepaste rondleidingen voor mensen met een visuele, auditieve of mentale beperking of een beperkte mobiliteit. ■

Belgisch kunstenlandschap

De start van Triennale Brugge 2024 nadert met rasse schreden. Al op 13 april neemt Triennale Brugge terug de historische stad in met twaalf hedendaagse kunst- en architectuurinstallaties.

Hedendaagse kunst en architectuur

Triennale Brugge brengt driejaarlijks hedendaagse kunst en architectuur naar de unieke Unesco-werelderfgoedomgeving van Stad Brugge. Bijna vijf zomermaanden lang nemen internationale kunstenaars en architecten de straten van de historische binnenstad en Zeebrugge in.

Met een kwalitatief hoogstaand en internationaal programma vervult Triennale Brugge een unieke plaats in het Belgisch kunstenlandschap. Via een bijzondere mix van hedendaagse monumentale kunst- en architectuurinstallaties biedt ze een inspirerende, stedelijke beleving. Het tijdelijk karakter van de werken maakt het mogelijk om nieuwe concepten uit te testen en ideeën te lanceren voor Brugge en steden wereldwijd.

Over Spaces of Possibility

Van 13 april tot 1 september neemt Triennale Brugge 2024: Spaces of Possibility de straten

van de historische binnenstad en Zeebrugge in met hedendaagse kunst- en architectuurinstallaties. Samen met twaalf kunstenaars en architecten van over de hele wereld houdt Triennale Brugge voor haar vierde editie het sluimerend potentieel van de steeds veranderende stad tegen het licht en daagt het uit om mee na te denken over de toekomst van Brugge, en ruimer, de stad.

Voor deze editie gaat Triennale Brugge een samenwerking aan met vier culturele partners met lokale verankering: Cultuurcentrum Brugge, De Republiek, Het Entrepot en Musea Brugge. Samen werken ze een stadsbreed programma uit met Spaces of Possibility als rode draad.

- 13.04 – 01.09.2024
- Brugse binnenstad en Zeebrugge
- altijd open, altijd gratis ■

Triennale Brugge 2024 – SO-IL, or Solid Objectives

Triennale Brugge 2024 – © Bangkok Project Studio

Onderzoek Netwerk Architecten Vlaanderen

“Volledigheids- en ontvankelijkheidsonderzoek vaak misbruikt om tijd te rekken”

Uit een onderzoek van Netwerk Architecten Vlaanderen blijkt dat één op de twee dossiers waarmee architecten en opdrachtgevers een omgevingsvergunning aanvragen voor hun bouwproject onvolledig of onontvankelijk wordt bevonden. In meer dan tien procent van de gevallen gebeurt dat zelfs meerdere keren na elkaar en vaak wordt daarbij gevraagd naar bagatellen of elementen die ook al na de eerste screening opgevraagd hadden kunnen worden. Deze resultaten lijken het vermoeden van NAV dat sommige lokale besturen het volledigheids- en ontvankelijkheidsonderzoek misbruiken om tijd te rekken te bevestigen. De beroepsvereniging dringt dan ook aan op een oplossing.

Het voorbije jaar kreeg NAV met de regemaat van de klok vragen en klachten van architecten wiens dossiers voor het aanvragen van een omgevingsvergunning maandenlang bleven steken in wat de ‘V&O-fase’ wordt genoemd. Dat is het volledigheids- en ontvankelijkheidsonderzoek waarmee lokale overheden enerzijds controleren of alle plannen en documenten aanwezig zijn en voldoen aan de vereisten uit het normenboek, en anderzijds nagaan of de aanvraag wel bij de bevoegde overheid werd ingediend. Deze eerste fase is op zich een goede zaak omdat zo wordt vermeden dat een vergunning louter omwille van een ontbrekend document geweigerd kan worden.

Misbruik van voortraject

Wat níet de bedoeling is, is dat lokale overheden dit voortraject misbruiken om de start van het eigenlijke vergunningstraject uit te stellen. “Toch kregen wij de voorbije maanden meer en meer die indruk: veel architecten moeten bijkomende stukken -soms bagatellen- aanleveren en vaak vernemen ze dat pas op de 29ste dag nadat ze de aanvraag hebben ingediend. Dat is één dag voor het aflopen van de termijn van 30 dagen die de administratie krijgt om een dossier ontvankelijk en volledig te verklaren. In sommige dossiers gebeurt dat zelfs meerdere keren na elkaar en blijkt dat de stukken die na de tweede of zelfs derde ronde worden opgevraagd perfect na de eerste screening opgevraagd hadden kunnen worden. Een vervelende kwestie die niet alleen tijd en geld kost maar ook de relatie tussen architect en opdrachtgever onder druk kan zetten. Daarom zijn wij overgegaan tot een bevraging bij onze leden”, zegt NAV-directeur Steven Lannoo.

Gigantisch hoge cijfers

NAV polste onder andere naar het aantal niet volledig of onontvankelijke dossiers, naar het aantal dossiers dat meermaals niet volledig of onontvankelijk werd verklaard, naar de meest voorkomende inhoudelijke redenen daarvoor en naar de invloed op de relatie met cliënten. In totaal vulden 465 architecten de enquête volledig in.

De belangrijkste uitkomsten:

- Gemiddeld in 1 op de 2 dossiers wordt een onvolledigheid of onontvankelijkheid vastgesteld.
- In 16% van de gevallen gebeurt dat meerdere keren na elkaar.
- In 1 op de 4 dossiers wordt na de tweede projectversie naar elementen gevraagd die eigenlijk al na het eerste volledigheids- en ontvankelijkheidsonderzoek opgevraagd hadden kunnen worden.

“Dit zijn gigantisch hoge cijfers”, gaat Steven Lannoo verder. Of de architect hiervoor zelf verantwoordelijk is? “Onze data doen eerder een ander scenario vermoeden: namelijk dat de vele vragen naar bijkomende inlichtingen, documenten of nieuwe projectversies na de V&O screening het gevolg zijn van verdragingsmanoeuvres van sommige stedenbouwkundige diensten. Daar zijn meerdere plausibele oorzaken voor te bedenken, zoals te weinig mankracht bijvoorbeeld.” Door een dossier onvolledig of onontvankelijk te verklaren, kan de start van de eigenlijke en procedurele vastgelegde behandelingstermijnen immers worden uitgesteld. Dit probleem doet zich niet overal voor. Er zijn ook gemeenten waar dossiers vlot door de V&O-fase geraken. “We weten dat sommige lokale besturen moeite hebben om personeel met de juiste capaciteiten te vinden, maar het kan niet de bedoeling zijn dat architecten en opdrachtgevers hiervoor moeten opdraaien. Een V&O-onderzoek dient niet om tijd te rekken of om ambtenaren te ontzien”.

Opdracht stopzetten

Veel voorkomende redenen om aanvullende documenten op te vragen zijn een bijkomende maatvoering, bijkomende snedetekeningen, een tekening met een ingekleurde gevel, ... “Onze leden verklaren bovendien dat de opmerkingen steevast op dag 29 binnenkomen en dat de kans op een afkeuring toeneemt naarmate een verlofpe-

Vlaamse Regering en bouwsector

Focus op klimaatuitdaging, betaalbaar wonen en ruimtelijke ordening

Op maandag 5 februari vond het Vlaams bouwoverlegcomité (VBOC) plaats, het jaarlijkse overleg tussen de Vlaamse Regering en de bouwsector. Hoofdthema's tijdens dit overleg waren de klimaatuitdagingen, betaalbaar wonen, het vergunnings- en omgevingsbeleid en de arbeidsmarkt. De architectuursector werd vertegenwoordigd door de Orde van Architecten-Vlaamse Raad, Netwerk Architecten Vlaanderen en de Beroepsvereniging voor Architecten. Zij vroegen blijvende aandacht voor kwaliteitsvol renoveren en een leidraad voor gemeenten en rioolbeheerders omtrent de nieuwe hemelwaterverordening.

De deelname van de architecten aan het VBOC is van belang omwille van de belangrijke maatschappelijke rol die zij vervullen. Architecten werken niet alleen voor een opdrachtgever en hebben niet alleen een contractuele aansprakelijkheid van tien jaar, ze hebben ook een maatschappelijke verantwoordelijkheid tegenover de volgende generaties. Architecten zorgen ervoor dat het regeringsbeleid rond belangrijke maatschappelijke thema's zoals omgeving, klimaat en energie correct in uitvoering wordt gebracht doorheen het bouwproces en vervullen dan ook een belangrijke taak van openbare orde.

Kwaliteitsvol renoveren

Willen we onze woongebouwen klimaatneutraal maken, dan zal het gros van de investeringen moeten komen van de gezinnen en

private woningverhuurders (professionelen en particulieren). Om dit te kunnen realiseren pleit de bouwsector ervoor dat er in de volgende legislatuur wordt doorgewerkt op het pad dat de huidige regering al heeft ingeslagen, met name de renovatieverplichting en de stimuli om grondig te renoveren. “Er dient daarbij geëvalueerd te worden hoe de stimuli kunnen worden ingezet om de kwaliteit van de renovaties te verbeteren. Onder meer door het maken van masterplannen voor renovaties. Renovatieverplichting en betaalbaar wonen moeten hand in hand gaan aldus de architecten.”

Leidraad voor coherent waterbeleid

De architecten vroegen ook een coherente toepassing van de nieuwe hemelwaterverordening en een bijhorende leidraad voor gemeenten en rioolbeheerders. “In de nieuwe hervorming wordt de interpretatie van de uitzonderingsmogelijkheden immers volledig in handen gegeven van de gemeenten en rioolbeheerders. Zo laat de verordening bijvoorbeeld toe om een ondergrondse infiltratievoorziening te gebruiken wanneer een bovengrondse om technische redenen niet mogelijk is. Die technische redenen worden echter nergens gespecificeerd. De Vlaamse overheid moet met een leidraad komen voor de gemeenten en rioolbeheerders over hoe de uitzonderingen geïnterpreteerd dienen te worden.”

Bron: Orde van Architecten ■

Architectenkrant is een maandblad uitsluitend bestemd voor de professionelen in de architectuur

www.architectenkrant.be

Maria van Hongarijelaan 64 b6,
1083 Brussel
Tel. 02 772 40 47 - Fax : 02 771 98 01
info@mediaxel.com

Redactie : Nicolas Houyoux (hoofdredacteur)
nicolas.houyoux@mediaxel.com

Publication Manager Bea Buyse :
Tel. + 32 (0)477 77 93 68
bea.buyse@mediaxel.com

Sales Manager Nathalie Mommens :
Tel. + 32 (0)475 70 50 88
nathalie.mommens@mediaxel.com

Totaal bereik : 13.700 architecten.
Artikels, foto's en tekeningen in het redactioneel gedeelte van de Architectenkrant bevatten geen publiciteit; producten en bedrijven worden hier uitsluitend vermeld ter informatie van de lezers. Artikels met informatie van eerder publicitaire aard worden opgenomen met de vermelding 'productinfo, advertorial,...'. Alleen de auteurs zijn verantwoordelijk voor de artikels, foto's, illustraties en standpunten die in de Architectenkrant verschijnen.

Copyright 2024 - MediaXel bvba.
Alle rechten voorbehouden, die van vertaling inbegrepen. Paraît également en français.

forster presto xs

Onze minimalist.

De superslanke stalen profielen van Forster laten een maximale daglichtinval en transparantie toe. Dankzij het elegante en slanke profielaanzicht mogelijk vanaf 23 mm passen forster presto XS-profielen perfect in de hedendaagse architectuur en projecten op zoek naar een minimalistisch en puristisch design.